

РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ (НА ПРИКЛАДІ ПРИКАРПАТТЯ)

Романюк М.Д.

У статті висвітлюється сучасний стан та проблеми розвитку туризму на Прикарпатті як основного напрямку соціально – економічного розвитку регіону. Детально аналізується виконання заходів прийнятої Програми розвитку туристичної галузі на Івано-Франківщині на період 2011-2015 рр.

Ключевые слова: туристический регион, район, конкурентные преимущества

Головними пріоритетами соціальної політики нині є створення умов для забезпечення достатнього життєвого рівня населення, розвитку трудового потенціалу, народонаселення, формування середнього класу, недопущення надмірної диференціації населення за рівнем доходів, проведення пенсійної реформи, надання адресної підтримки незахищеним верствам населення, всебічного розвитку освіти, культури, поліпшення охорони здоров'я населення.

Ситуація, що склалась в соціальній сфері як в окремих регіонах, так і в цілому по Україні не дозволяє відкладати її реформування на пізніші терміни. З огляду на це виникла необхідність переосмислити орієнтири формування соціально-економічної політики. Вона має спрямовуватись на органічне поєднання політики фінансової стабілізації та економічного зростання з активною соціальною політикою. Відомо, що сутність соціальної політики полягає у цілеспрямованих діях держави та її органів по забезпеченню прав і створення можливостей кожному члену суспільства на гідний рівень життя та гармонійний розвиток.

Досягнення цієї мети можливе за умов створення сприятливого економічного, політичного, екологічного та соціального середовища.

В останні роки однією з найприбутковіших галузей світової економіки став туризм. Причому серед видів туризму важливішу соціально-економічну роль відіграє саме туризм, який забезпечує відновлення сил людини, її працездатності і здоров'я. Прикарпаття традиційно є одним з провідних рекреаційних регіонів України, що має великі ресурси і вносить істотний внесок у відновлення трудового, фізичного і духовного потенціалу нації.

Туристична галузь Івано-Франківщини є стратегічним напрямком розвитку області, важливим чинником динамічного збільшення надходжень до бюджету, істотного позитивного впливу на стан справ у багатьох галузях економіки. Туризм на Прикарпатті сприяє підвищенню зайнятості населення, розвитку ринкових відносин, міжнародному співробітництву. Об'єктивно регіон має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та міжнародного (в'їзного) туризму.

Виходячи з наявності загальноновизнаних можливостей для розвитку туризму, зумовлених унікальними природними, історико-культурними, етнографічними особливостями, в області розвивається розмаїття різних видів туризму, серед яких пріоритетними є гірський, пішохідний, водний, оздоровчий (в тому числі катання на гірських лижах), сільський, зелений, культурно-пізнавальний, екскурсійний та ін.

У 2007 - 2009 роках туристичними послугами скористалося понад 1,0 млн. туристів та екскурсантів. За 2010 рік обсяг сплачених ліцензованими туристичними підприємствами платежів до бюджетів всіх рівнів клав більше 35 млн. грн. Станом на 01.01.2011 р. в Івано-Франківській області функціонують понад 200 туристично-рекреаційних закладів, в т.ч. 98 готелів. Послуги розміщення надають також понад 750 приватних садиб сільського, зеленого туризму. Туристичні послуги надають більше 100 зареєстрованих туроператорів та турагентів, якими обслужено у 2010 р. близько мільйона туристів і екскурсантів.

В області започатковано ініціативи, що стали пілотними для всієї держави.

Серед яких у 2009 році вперше запроваджено експеримент з проведення обласного конкурсу проектів з розвитку туризму для підтримки ініціатив громадських організацій щодо розвитку територій та розв'язання актуальних проблем туристичної галузі Івано-Франківщини. Метою щорічно-

го конкурсу проектів з розвитку туризму серед неурядових неприбуткових та громадських організацій, вищих навчальних закладів області є розв'язання актуальних проблем розвитку туризму в регіоні та поширення позитивного досвіду, набутого у процесі їх реалізації. Продовжує розвиватися мережа туристично-інформаційних центрів. Всього в області діє 11 центрів.

Проводиться активна рекламно-інформаційна діяльність. Протягом 2009-2010 рр. головним управлінням з питань туризму, євроінтеграції, зовнішніх зв'язків та інвестицій облдержадміністрації видано буклети «Зима на Івано-Франківщині», «Літо на Івано-Франківщині», туристичний довідник, перекидні календарі «Івано-Франківщина туристична 2010», пам'ятку з безпеки туристів, флаєри «Безпека туристів в Карпатах», «Дністровський каньйон», «Карпати», «Активний туризм» (українською та польською мовами), про окремі природні та історико-архітектурні туристичні об'єкти області (російсько-англомовні), туристичну карту-схему «Івано-Франківщина туристична», компакт-диск «Івано-Франківщина туристична» та інші.

Туристичні можливості Івано-Франківщини у 2009-2010 роках були представлені на міжрегіональних та регіональних туристичних виставках (зокрема у Києві, Донецьку, Запоріжжі, Львові, Одесі, Севастополі, Полтаві, Тернополі, Ужгороді, Чернігові, а також у Кракові).

Зимову Івано-Франківщину у січні 2010 р. побачило понад 80 журналістів України, що приїхали на фестиваль «Різдво в Карпатах» 2010 р. у рамках акції «Україна очима журналістів» головне управління організувало престур представників вітчизняних ЗМІ (25 учасників); у листопаді 2010 р. - ознайомчий тур у рамках реалізації проекту «Зелене кільце Карпат», у грудні 2010 р. - спеціальний екскурсійний тур, орієнтований на людей з обмеженими можливостями, у рамках реалізації проекту «Маршрут доброти Івано-Франківщиною». Також у грудні 2010 року головне управління спільно з управлінням культури облдержадміністрації організували ознайомчий тур по області для делегацій Дніпропетровської та Донецької областей з нагоди прибуття першого потягу Донецьк – Дніпропетровськ - Ворохта у рамках культурно-просвітницького проекту «Схід–Захід».

Щороку в області тільки в галузі туризму реалізується до 10 великих і малих проектів міжнародної технічної допомоги. У 2010 році у розвиток туризму залучено близько 3 млн. грн. коштів, а загалом протягом 2008 - 2010 років - більше 10 млн. грн.

Головним завданням регіональної цільової Програми розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2011-2015 рр. є формування на території області конкурентоспроможної туристично-рекреаційної галузі як однієї з провідних галузей економіки та створення туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби внутрішнього і міжнародного (в'їзного) туризму.

Основними стратегічними завданнями Програми є:

- забезпечення збалансованого розвитку області та управління туристичним середовищем;
- створення цікавих туристичних продуктів на основі туристичного потенціалу області;
- забезпечення галузі висококваліфікованими кадрами для обслуговування туристів та управління розвитком туризму в області;
- формування інституційного середовища та налагодження між секторного партнерства;
- забезпечення впровадження Стратегії розвитку та маркетингу туризму області в частині виконання заходів з просування області на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках;
- створення умов для обслуговування учасників та гостей спортивних змагань та інших заходів (Чемпіонат Європи з футболу 2012 року тощо).

Програма передбачає здійснення комплексу заходів щодо удосконалення системи державного регулювання туризму, розвитку матеріально-технічної бази та туристичної інфраструктури, ефективного використання наявних рекреаційних ресурсів, збереження історично-культурної спадщини.

У процесі реалізації Програми створюватимуться умови для впровадження інвестиційних проектів, забезпечення галузі висококваліфікованими кадрами, розширення мережі туристсько-екскурсійних маршрутів. Надалі активно підтримуватиметься рекламно-інформаційна діяльність.

Програмою визначаються такі основні напрями розвитку туризму:

- удосконалення системи державного регулювання відносин у галузі туризму та нормативно-правової бази туристичної діяльності;

- забезпечення раціонального та ефективного використання природних рекреаційних та історико-культурних ресурсів;
- забезпечення туристичної, сервісної та інформаційної інфраструктури в зонах автомобільних доріг;
- провадження туристичної діяльності з урахуванням необхідності забезпечення ефективного природокористування та охорони навколишнього середовища;
- збереження і відновлення історико-архітектурних пам'яток;
- активізація міжнародної співпраці в сфері рекреації та туризму;
- підвищення якості та розширення асортименту туристично-рекреаційних послуг;
- залучення більшої кількості туристів в область у період міжсезоння (весна, осінь);
- поліпшення кадрового забезпечення;
- забезпечення організаційних заходів та технічних вимог до безпеки туристів;
- розвиток нових перспективних форм організації туризму;
- удосконалення рекламно-інформаційної діяльності, проведення маркетингових досліджень у туристичній галузі, представлення області на національних та міжнародних туристичних виставках в Україні та за кордоном.

Заходи Програми реалізуються за рахунок коштів державного, обласного, районних та міських бюджетів, суб'єктів підприємництва всіх форм власності, громадських та неприбуткових організацій, цільових кредитів банків, міжнародної технічної допомоги і грантів, інвестиційних коштів, інших джерел, не заборонених законодавством.

Бюджетні призначення для реалізації заходів Програми передбачаються щорічно при формуванні обласного бюджету, виходячи із можливостей його доходної частини, місцевих бюджетів та інших джерел фінансування.

Повне виконання заходів дозволить забезпечити зростання кількості туристів, надходження до бюджетів всіх рівнів та зайнятості населення в туризмі і супутніх галузях.

Серед проблем, які стимулюють розвиток туристичної галузі основними є:

- недосконалість наявної нормативно-правової бази у сфері туризму, у т.ч. екскурсійного, сільського, зеленого тощо;
- відсутність права місцевих органів державної виконавчої влади на здійснення перевірок суб'єктів туристичної діяльності з метою контролю якості надаваних послуг;
- недотримання земельного та екологічного законодавства щодо відводу земельних ділянок та розміщення на них різноманітних об'єктів, що призводить до хаотичної забудови туристичних центрів;
- недостатня кількість облаштованих туристських шляхів, притулків на гірських туристських стежках;
- незадовільний стан доріг до визначних туристсько-екскурсійних об'єктів, розташованих у віддалених сільських територіях;
- недостатній рівень фінансування реставраційних та консерваційних робіт об'єктів культурно-історичної спадщини;
- несприятливі умови кредитування суб'єктів туристичної діяльності;
- невідповідність співвідношення «ціна-якість» туристичних послуг;
- відсутність коштів у районних та міських бюджетах на фінансування заходів з розвитку туризму;
- відсутність спеціалізованого навчального центру з підготовки фахівців туристичного супроводу;
- недостатня кількість сучасної високопрохідної техніки у пошуково-рятувальної служби.

Останнім часом все популярнішим стає сільський зелений туризм як одна з форм активного відпочинку не тільки за кордоном, але й в Україні. В більшості регіонів з'являються власники приватних садиб, які готові приймати відпочиваючих. Жителі міст все частіше віддають перевагу саме цьому виду туризму - і не дивно, адже він дає їм можливість не тільки відпочити, а й ознайомитися з культурою місцевого населення. А для селянина зелений туризм є альтернативним джерелом грошових доходів. Україна, зокрема Івано-Франківська область, славиться історичним минулим, багата неповторними мальовничими ландшафтами і найголовніше - гостинними людьми і є іде-

альним простором для туризму. Особливо привабливим є сьогодні такий відпочинок у гірських районах та селах області.

Розвиток туризму - це реальне вирішення питання зайнятості населення, особливо в сільських районах зі значним надлишком робочої сили, де переважна більшість мешканців не працює. Працевлаштування мешканців сіл, особливо гірських, і залишається складним питанням, тому що попри надлишок робочої сили на ринку праці промисловість тут недостатньо розвинута, тож вишукуються можливості для організації самозайнятості цих людей.

Досвід держав, в яких знайшов поширення сільський зелений туризм, переконливо свідчить про те, що цей вид діяльності дає змогу ефективно вирішувати цілий ряд проблем, зокрема щодо:

- зайнятості населення, у першу чергу жінок, та подолання сімейного безробіття;
- реалізації на місці частини продукції власного виробництва;
- стимулювання благоустрою сіл та садіб;
- відродження та розвитку народних художніх промислів.

Ставши підприємцем, безробітний громадянин не тільки працевлаштується сам, але й, по можливості, створить нові робочі місця для інших людей.

ВИСНОВКИ

Виконання Програми дасть змогу створити позитивний імідж Івано-Франківщини як розвинутого туристичного регіону в Україні та Східній Європі і забезпечити створення конкурентоздатних туристичних продуктів на основі високої якості, унікальної та різноманітної пропозиції завдяки багатству природної та історико-культурної спадщини, що в свою чергу забезпечить зростання надходжень у бюджети всіх рівнів.

Розвиток туризму в області базуватиметься на раціональному використанні територіального поєднання природних умов, ресурсів та історичних, архітектурних пам'яток краю. Проведення туристичної індустрії в області здійснюватиметься на засадах ефективної співпраці влади, бізнесу та громадськості в напрямку формування оригінальних туристичних продуктів, розробки та впровадження туристичних проектів із відповідним фінансовим забезпеченням.

Область буде вирізнятися диференційованою пропозицією туристичних продуктів на екологічно чистих територіях, серед яких переважають катання на гірських лижах, пішохідний, водний, оздоровчий, сільський, зелений та культурно-пізнавальний види туризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Геєць В.М. Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку. / В.М. Геєць – К., 2003. – 438 с.
2. Папієв М. Соціальна політика та її вплив на доходи і рівень життя населення / М. Папієв // Україна: аспекти праці. – 2004. – №7 – С.3-9.
3. Романюк М. Д. Взаємовплив економічного розвитку регіонів: відмінності, шляхи подолання / М. Д. Романюк // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – Івано-Франківськ: Плай. – 2006. Вип. 3. – С. 9-13.
4. Романюк М. Д. Вплив глобалізаційних процесів на демографічний та соціально-економічний розвиток Карпатського регіону / М. Д. Романюк. // Вісник Прикарпатського університету. Економіка. – Івано-Франківськ: Плай. – 2009. Вип. 7. – С. 3-9.
5. Чухно А. Актуальні проблеми стратегії економічного і соціального розвитку на сучасному етапі / А. Чухно // Економіка України. – 2004. – №4. – С. 20.